

Пятківський Р.О.

ПРАКСЕОЛОГІЯ

Методичні рекомендації до курсу

НБ ПНУС

m3802

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
код 02125266

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

№. №

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

**Філософський факультет
Кафедра філософії**

Пятківський Р.О.

Методичні рекомендації до курсу

“ПРАКСЕОЛОГІЯ”

**Івано-Франківськ
2010**

Рекомендовано до друку
Вченою радою філософського факультету
Прикарпатського університету імені Василя Стефаника
Протокол № 3 від 5 жовтня 2010 р.

Рецензенти:

Гнатюк Я.С.,
к.філос.н., доц. кафедри філософії
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника;

Дойчик М.В.,
к.філос.н., доцент кафедри філософії
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника

Пятківський Р.О.

П 99 Методичні рекомендації до курсу “Праксеологія”. – Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2010. – 36 с.

“Праксеологія” – навчальна дисципліна, яку в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника вивчають студенти напрямів “Філософія” та “Релігієзнавство”. Дані рекомендації містять авторську програму та методичну інформацію, покликану допомогти студентам успішно засвоїти курс. Пропоноване видання може зацікавити також викладачів та студентів інших спеціальностей, всіх зацікавлених у теоретичних проблемах діяльності та бажаючих ознайомитись із нормами організації ефективної діяльності.

УДК 371.214.144:111.6

ББК 87.631

© Пятківський Р.О., 2010

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	4
Навчально-тематичний план дисципліни	8
Програма з курсу “Праксеологія”	9
Організація семінарських занять та самостійної роботи студентів	14
Рекомендації до написання реферату	27
Питання для підсумкового контролю знань	28
Контроль та оцінювання знань студентів	30
Перелік навчально-методичної літератури	33

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Діяльність – це спосіб буття людини. Цій унікальній здатності, яка є не менш важливою, ніж спроможність мислити, людство завдячує всім своїм поступом. Однак справді цінною є не сама діяльність, її спрямування, а якість праці. Нераціональна, екстенсивна дія швидше нагадує позбавлену значимих результатів “Сізіфову працю”, яка зазвичай перетворюється на тягар для свого виконавця. Якість діяльності значною мірою залежить від її організації. Тому поява теоретичної науки, яка б прагнула покращити будь-яку працю шляхом виділення основних закономірностей реалізації трудового процесу, була лише справою часу.

Праксеологія – це філософська дисципліна, яка стосується загальної теорії ефективної організації діяльності; це наука про загальні закони будь-якої роботи людини. Засновник праксеології, польський мислитель Тадеуш Котарбінський образно називав її “граматикою дії”. Особливістю праксеології, порівняно з більшістю інших філософських дисциплін, є її практичний, “прагматичний” характер.

Визначаючи зміст нової науки, Тадеуш Котарбінський вважав, що праксеологія має реєстраційно-впорядковуючий характер стосовно норм організації ефективної діяльності. Головне її покликання – знайти загальні закони будь-якої людської діяльності й на цьому ґрунті виробити найбільш загальні норми такої діяльності. При цьому ціль науки насамперед пропагандистська, адже остаточне рішення завжди залишається за людиною, яка вільно вибирає як саме діяти. Іншими завданнями праксеології є простежити динаміку прогресу майстерності людини та здійснити аналітичний опис форм, елементів дії, принципи їх взаємодії.

Таким чином, праксеологія є наукою синтезуючою і прагматичною, яка прагне виробити практичні поради на ґрунті раціональної систематизації великої кількості найрізноманітніших джерел.

Дисципліна “Праксеологія” має важливе загальнонаукове і практичне значення. Передбачається, що основи орієнтування в праксеології необхідні випускнику філософського факультету будь-якої спеціалізації. Підготовка в сфері аналізу, експертної оцінки, врахування особливостей і практичної реалізації праці як провідної діяльності дорослої людини очікується суспільством від кожного

дипломованого спеціаліста, незалежно від специфіки трудового посту, який він буде займати після закінчення університету.

У діяльності ділової людини знання становлять істотну цінність для якісного виконання нею функціональних обов’язків. Знання основних закономірностей впливу виробничої обстановки, обладнання, робочих дій, типологічних особливостей стилів мислення та трудової діяльності працівників, енергетичних витрат під час тієї чи іншої виробничої діяльності, впливу негативних виробничих факторів, вимог ергономіки, режимів праці мають істотне методичне і практичне значення, даючи змогу кваліфікованому спеціалісту враховувати їх в організації трудової діяльності.

Послідовність і зміст тем, визначених навчально-тематичним планом, забезпечують логічно впорядковане вивчення дисципліни. Питання праксеологічної теорії розкриваються на лекційних заняттях і закріплюються на семінарах та під час самостійної роботи студентів.

Мета викладання дисципліни “Праксеологія” – ознайомити студентів із загальною теорією діяльності людини та принципами її ефективної організації.

Завдання вивчення дисципліни:

- формувати потреби людини в гуманізації та оптимізації праці, творчій, конструктивній діяльності;
 - сприяти виробленню у майбутніх спеціалістів раціональної системи внутрішніх мотивів до активної перетворюючої діяльності та засвоєння соціального досвіду;
 - ознайомити студентів із завданнями та змістом праксеології як органічної складової універсального філософського знання;
 - спонукати їх до осмислення основних законів, принципів та практичних порад організації ефективної діяльності;
 - проаналізувати прогрес майстерності людини;
 - здійснити аналітичний опис елементів та форм дії.
- У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:
- предмет, завдання та функції праксеології;
 - етапи становлення праксеології як науки та сучасні напрямки праксеологічних досліджень;
 - понятійно-категоріальний апарат курсу;
 - основні етапи і засоби діяльності;
 - зміст простої та складної дій, їх види;
 - загальні принципи організації ефективної праці;

- структуру організації трудових колективів, принципи їх функціонування й правила управління ними;
- типологію помилок і порушень у процесі праці;
- критерії оцінки результатів діяльності;
- принципи ефективної організації відпочинку.

Наприкінці вивчення дисципліни студенти повинні **вміти** використовувати отримані знання та навички під час створення оптимальних моделей організації певних галузей та видів розумової і фізичної праці; давати аргументовану оцінку результатам діяльності.

Мета проведення лекцій – ознайомити студентів з предметом праксеології, її структурою та змістом основних праксеологічних проблем; зорієнтувати в особливостях вивчення предмету

У результаті проведення лекцій студенти повинні:

а) знати:

- предмет, завдання та етапи становлення праксеології як науки;
- зміст основних понять та категорій курсу;
- основні види, етапи і засоби діяльності;
- загальні принципи організації ефективної праці особи та колективу;
- критерії оцінки результатів індивідуальної та колективної діяльності;
- праксеологічні принципи співвідношення праці та відпочинку.

б) вміти: виділяти праксеологічний аспект у різних сферах людського буття; використовувати здобуті знання для підвищувати ефективності власної розумової та фізичної праці; аргументовано оцінювати результати власної та колективної діяльності.

Мета проведення практичних (семінарських) занять - поглибити знання з основних проблем праксеологічної сфери шляхом опрацювання наукової та навчальної літератури з дисципліни та виконання спеціальних залікових завдань.

У результаті проведення практичних (семінарських) занять студенти повинні

а) знати:

- основні наукові та навчальні праці з праксеології;
- понятійно-категоріальний апарат дисципліни;
- особливості різних видів людської діяльності та шляхи підвищення їх ефективності;

- критерії оцінки результатів індивідуальної та колективної діяльності;
- принципи організації відпочинку як важливого етапу підготовки до результативної діяльності людини.

б) вміти:

- користуватися джерелами та науковою літературою з дисципліни;
- ставити мету діяльності, визначати основні етапи та методи її досягнення;
- правильно планувати діяльність та оцінювати її результати;
- підвищити власну організованість та робочі якості;
- організувати успішний робочий день.

Запропоновані методичні рекомендації покликані допомогти студентам розібратися зі змістом праксеології, найбільш ефективно організувати вивчення курсу з метою забезпечення хорошого, корисного результату під час навчання та у подальшій діяльності.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин, відведених на			
		Разом	Лекції	Практичні (семінарські), лабораторні заняття	Самост. роботу
Змістовий модуль №1.					
1.	Теоретико-методологічні основи праксеології	14	2	2	10
2.	Діяльність як філософська проблема	12	-	2	10
3.	Аналіз дії	10	2	-	8
4.	Підготовка складної дії	18	2	4	12
5.	Аксиологія дії	14	2	2	10
Змістовий модуль №2.					
6.	Праксеологія колективної дії	18	2	4	12
7.	Праксеологія розумової праці	12	2	2	8
8.	Праксеологічний аспект організації відпочинку	10	2	-	8
Всього впродовж курсу		108	14	16	78

ПРОГРАМА З КУРСУ “ПРАКСЕОЛОГІЯ”

Тема 1. Теоретико-методологічні основи праксеології

Предмет праксеології. Праксеологія – всезагальна теорія організації діяльності. Місце праксеології у системі філософських дисциплін, науки та повсякденному житті сучасної людини.

Завдання праксеології, її рекомендаційний характер.

Джерела праксеології: узагальнення власного практичного досвіду; запозичення практичного досвіду інших суб'єктів; прислів'я, приказки, байки, казки, оповідання та інші літературні джерела; праці відомих мислителів, в яких знаходимо рекомендації стосовно ефективної організації діяльності; спеціальні праці та посібники з різних видів мистецтв; сучасні праці та посібники по організації праці; досвід найрізноманітніших сфер людської діяльності (медицини, фізики, математики, педагогіки, права, економіки, спорту, військової справи тощо). Важливість використання потенціалу всіх джерел праксеології.

Діяльність людини в історико-філософському аспекті. Причини виникнення та основні віхи розвитку праксеологічного знання. Передвісники праксеології. Становлення праксеології як науки. Тодеш Котарбінський – фундатор праксеології як спеціального філософського знання. Сучасні досягнення та перспективи праксеології.

Тема 2. Діяльність як філософська проблема

Діяльність як спосіб буття людини, її взаємодії зі світом. Діяльність та екзистенціали людського буття. Функції діяльності. Співвідношення категорій діяльність, праця, практика, творчість, поведінка. Діяльність і раціональність. Загальне та індивідуальне в діяльності.

Суб'єкт та об'єкт діяльності. Види діяльності (перетворююча, пізнавальна, ціннісно-орієнтаційна, комунікативна) та їх особливості.

Проблема трансформації людської діяльності: філософський, релігійний та науковий підходи. Діяльність і суспільні відносини. Культура як технологія діяльності. Діяльність і свобода. Раціональні межі і перспективи людської діяльності.

Тема 3. Аналіз дії

Праця як складний ланцюг причинних зв'язків між простими діями. Зміст та специфіка елементарної дії.

Загальна характеристика складових праці. “Винуватець події” як діючий суб’єкт. Продукт праці та його різновиди: статичні та кінетичні; пермутаційні (конструктивні, деструктивні) та персевераційні (консерваційні та профілактичні) продукти праці. Діалектика категорій виріб праці та матеріал праці. Знаряддя та засоби праці. Особливості знарядь фізичного та психічного характеру. Приміщення та його роль у процесі праці. Поняття про спосіб (метод) праці.

Складна дія та її види: акорд дій, полоса дій, сплетіння дій. Складна дія замкнутого та відкритого циклів. Раціональна організація складної дії – запорука її ефективності.

Тема 4. Підготовка складної дії

Проблема можливості дії в праксеології. Конкретна (реальна) та абстрактна (формальна) можливість дії. Внутрішня (диспозиційна) і зовнішня (ситуативна) можливість дії. Проблема свободи та необхідності дії суб’єкта. Ступені можливості дії суб’єкта: ситуація повної можливості, ситуація неповної можливості, примусова ситуація, ситуація відсутності можливості дії.

Планування як важлива умова ефективної дії, переваги спланованої діяльності. Поняття план, проект та програма дії. Критерії “хорошого” плану: цілеспрямованість, реальність, оптимальність, цілісність, чіткість, точність, гнучкість тощо. Планування життєвих цілей та робочого часу.

Методи дії та їх роль у процесі діяльності. Зв’язок плану і методів дії. Практикологічні методи організації робочого місця, бюджету часу, стратегічної ініціативи, полегшення та заміни в роботі та інші методи ефективної організації діяльності.

Забезпечення сприятливих умов реалізації задуманого як завдання праксеології. Безпосередні підготовчі дії: попередні заходи щодо подолання перешкод, підготовка матеріалу, апаратури та засобів праці, підготовка суб’єкта діяльності.

Проби як частина підготовки складної дії. Діагностичні, навчально-тренувальні та конативні проби. Метод проб та помилок. Суть та призначення генеральних репетицій.

Тема 5. Аксиологія дії

Взаємозв’язок аксиології та праксеології. Цінність і діяльність.

Мета, мотиви та стимули дії, їхній взаємозв’язок та взаємообумовленість. Усвідомлення мети діяльності – необхідна умова її

ефективності. Основні вимоги до постановки мети дії: чіткість, реальність, моральність, доцільність, належна спланованість.

Поділ цілей на безпосередні, проміжні та кінцеві. Метод поступового досягнення мети діяльності. Проблема вибору засобів досягнення мети. Поняття необхідних часткових втрат, марнотратства, прибутку. Проблема конфлікту цілей та праксеологічні принципи його розв’язання. Головна мета діяльності, спосіб її визначення.

Основні критерії оцінки діяльності: ефективність, вигідність, економічність. Допоміжні критерії оцінки діяльності: енергійність, простота, старанність підготовки та виконання, точність, раціональність, надійність засобів діяльності тощо. Діяльність людини в оцінках народної мудрості. Результативність – ключовий критерій оцінки діяльності. Поняття досконалої дії. Майстерність як ідеал праксеології. Позиція праксеології стосовно ризиків у процесі діяльності.

Аксиологія суб’єкта діяльності. Типологія суб’єктів відповідно до оцінки значущості їхньої діяльності: суб’єкти-творці, суб’єкти другого плану, суб’єкти-учасники, негативні суб’єкти. Залежність ефективності дії суб’єкта від його праксеологічних властивостей. Образ майстра як доведеного суб’єкта діяльності у праксеології.

Тема 6. Практикологія колективної дії

Колективна дія та ступені колективності. Поділ колективів на підставі внутрішнього розподілу праці.

Потреба координації дій та основні принципи організації взаємодії: планування, обміну інформації, чіткого розподілу функцій, поточного вдосконалення організації, контролю, залучення оптимальної кількості учасників. Соціотехніка як теорія досконалої суспільної дії. Основні методи соціотехніки: наслідування, переконання, маніпулювання.

Негативна кооперація та форми її вираження. Роль суперечностей у процесі спільної діяльності. Техніки боротьби та її джерела. Основні прийоми та методи боротьби. Практикологічні аргументи оволодіння технікою боротьби та проблема допустимості її застосування.

Практикологія управління. Поняття керівництва, його функції. Класифікація керівництва на підставі джерела влади: управління внаслідок власності на ресурси; управління через можливість примусу на законних підставах; управління в процесі пред’явлення претензій

по договорам; керівництво в результаті добровільної підлеглості; керування за обставин незаконного застосування примусу.

Етапи та фази управління: постановки мети діяльності та планування основних процесів; пошук і розміщення ресурсів; інформування підлеглих, делегування відповідних завдань учасникам діяльності та координація спільних зусиль; контроль і спостереження за виконанням завдань.

Керівник як організатор колективної дії, його обов'язки та відповідальність. Способи керівництва (автократичний, демократичний, пасивний) та відповідні методи управління. Принципи та механізми "хорошого" керівництва.

Тема 7. Розумова діяльність

Фізична та розумова праця людини. Специфіка розумової праці. Продукт та матеріал розумової праці. Твір і дослідник як праксеологічні поняття.

Стадії розумової праці: підготовка, інкубаційна, виявлення рішення, перевірки, уточнення. Алгоритм творчого процесу та основні фази виявлення нових ідей.

Основні принципи техніки розумової праці: економізації, планування, поглиблення спеціалізації, граничного обмеження колективізації розумової діяльності.

Криза традиційного підходу до пошуку рішень. Принципи "мислення повного спектру": унікальності, цілеспрямованості, опори на кінцеве рішення, системності, обмеженого збору інформації, координації спільних зусиль.

Погляди на процес мислення. Основні стилі мислення (реалістичний, експериментальний, теоретичний, чуттєво-емоційний) та їх зв'язок зі стилем роботи.

Тема 8. Праксеологічний аспект організації відпочинку

Проблема взаємовідношення праці і відпочинку. Союз праці та відпочинку з позиції праксеології. Принципи гармонізації праці та відпочинку: систематичне й регулярне чергування періодів роботи і відпочинку; правильний режим рухової активності; профілактика втоми.

Види відпочинку та їх вплив на працездатність людини. Принцип залежності відпочинку людини від специфіки її трудової діяльності.

Працездатність та її етапи. Поняття втоми і перевтоми, їх наслідки. Профілактика втоми як умова ефективної організації діяльності. Основні принципи профілактики втоми: поступове входження в роботу; дотримання послідовності і систематичності в діяльності; чергування різних видів праці, роботи і відпочинку; сприятливе відношення до праці. Додаткові праксеологічні рекомендації щодо профілактики втоми протягом робочого дня. Засоби профілактики втоми: тренування витривалості організму; компенсуючий відпочинок. Особливості профілактики втоми під час розумової і фізичної праці.

Праксеологічний зміст поняття режим дня. Роль біоритмів у забезпеченні життєдіяльності людини. Необхідність врахування біоритмів у процесі організації діяльності. Загальні рекомендації щодо створення режиму дня. Зв'язок праксеології та ергономіки.

ОРГАНІЗАЦІЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

ТЕМА 1. Теоретико-методологічні основи праксеології (2 години)

Мета: визначити предмет, завдання та актуальність праксеології, її місце в системі філософських наук.

План

1. Предмет праксеології.
2. Функції праксеології.
3. Джерела праксеології.
4. Становлення праксеології як науки.

Ключові терміни і поняття: діяльність, ефективна діяльність, праксеологія, Тодеуш Котарбінський.

Практичні завдання:

1. Випишіть зі збірників прислів'їв та афоризмів не менше 15 висловів-рекомендацій щодо організації ефективної діяльності та прокоментуйте закладений в них праксеологічний зміст.

2. Пригадайте та прокоментуйте менше 5 казок, байок або цікавих історій, які б містили праксеологічні рекомендації.

Питання для самоконтролю та творчого осмислення:

Чим покликана до життя праксеологія?

Як Ви розумієте вислів Т.Котарбінського "Праксеологія – це грамати́ка дії"?

Окресліть місце праксеології в системі філософських дисциплін, науці та повсякденному житті сучасної людини.

Що таке ефективна діяльність?

Які принципи ефективної організації діяльності Вам відомі?

Звідки праксеологія черпає норми ефективної організації діяльності?

Пригадайте, хто з філософів та науковців спеціально цікавився теорією діяльності?

Хто виступив фундатором праксеології як науки?

Теми доповідей, рефератів, курсових робіт:

1. Праксеологія в системі філософського знання.

2. Народні прислів'я як джерело праксеології.
3. Афоризми як джерело праксеології.
4. Байки та казки як джерело праксеології.
5. Історія розвитку праксеологічної думки.
6. Праксеологічні принципи у філософських трактатах доби Відродження та Нового часу.
7. Становлення праксеології як науки.
8. Тодеуш Котарбінський – засновник праксеології.
9. Тектологія А.Богданова.

Література:

Котарбинский Т. Трактат о хорошей работе.– М., 1975.– Розділ І.
Щоловский Т. Принципы совершенной деятельности: (Введение в праксеологию). – К., 1993. – С. 5-15, Розділи 1-7, 15.

Попов Г. Праксеология и теория управления // Котарбинский Т. Трактат о хорошей работе. – М., 1975. – С. 5-19.

Богданов А.А. Тектология: (Всеобщая организационная наука): В 2 кн. – М., 1989.

Прислів'я та приказки: Природа. Господаоська діяльність людини / Упоряд. М. Пазяк. – К., 1989.

Пословицы и поговорки народов мира / Сост. М.П.Филиппченко. – М.-СПб, 2008.

Абушенко В.Л. Праксеология // Новейший философский словарь / Сост. А.А. Грицанов. – Мн., 1998. // www.gumer. Info / bogoslov_Buks/Philos/fil_dict/623.php

Котарбинский Т. Развитие праксеологии // www.bogdinst.ru / vestnik/doc02/07.doc

Кутергин Н.Н. Праксеология на пороге XXI века // www.psu.ru / psu/files/1634/24_Kutergin.doc

ТЕМА 2. Діяльність як філософська проблема (2 години)

Мета: з'ясувати сутність і генезу діяльності як способу буття людини.

План

1. Діяльність як спосіб буття людини. Структура та функції діяльності.

2. Види діяльності та їх особливості.
3. Проблема трансформації людської діяльності: філософський, релігійний та науковий підходи.

Ключові терміни і поняття: детермінізм, діяльність, екзистенціали людського буття, суб'єкт та об'єкт діяльності, поведінка, практика, праця, творчість, перетворююча діяльність, пізнавальна діяльність, ціннісно-орієнтаційна діяльність, комунікативна діяльність.

Питання для самоконтролю та творчого осмислення:

Чому праця виступає необхідністю для людини?

Чим зумовлені зміни в характері змісту людської діяльності?

Як пов'язані суб'єкт і об'єкт діяльності?

Як між собою пов'язані діяльність та раціональність?

Обґрунтуйте діалектику загального та індивідуального в людській діяльності.

Охарактеризуйте основні види людської діяльності.

Що таке екзистенціали людського буття?

Теми доповідей, рефератів, курсових робіт:

1. Діяльність та екзистенціали людського буття.
2. Види діяльності людини.
3. Концепції трансформації людської діяльності.
4. Культура як технологія діяльності.
5. Діяльність і свобода.
6. Раціональні межі і перспективи людської діяльності.

Література:

- Деятельность: теории, методология, проблемы. – М., 1990.
 Каган М.С. Человеческая деятельность: (Опыт системного анализа). – М., 1974.
 Білодід Ю. Філософія: Навч. посіб. – К., 2006.
 Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. – К. – Львів, 2001.
 Тощенко Ж.Т. Социология труда: Учебник. – М., 2008.
 Філософія: Навч. Посіб. / За ред. І.Ф. Надольного. – К., 1998.
 Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: Навч. посіб. / ред. Г.І.Волинки. – К., 2009.
 Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. – М., 1988.
 Мир философии: Книга для чтения. – М., 1991. – Ч.2.

Подолінський С.А. Людська праця і єдність сили; Праця людини і її відношення до розподілу енергії // Подолінський С.А. Вибрані твори. – К., 2000.

Тоффлер О. Будущее труда // Новая технократическая волна на Западе. – М., 1986.

Франко І. Мислі о еволюції в історії людськості // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – К., 1986. – Т.45.

Энциклика Его Святейшества папы Иоанна Павла II о человеческом труде.– К., 1991.

ТЕМА 3. Аналіз дії (самостійне опрацювання).

Мета: з'ясувати зміст основних категорій праксеології; встановити взаємозв'язок елементів дії у процесі праці.

План

1. Проста дія та її суб'єкт.
2. Морфологічний аналіз праці: елементи дії та їх взаємозв'язок.
3. Складна дія та її види.

Ключові терміни і поняття: агент дії (“винуватець події”), виріб праці, детермінізм, елементарна (проста) дія, знаряддя, засоби праці, матеріал праці, приміщення, продукт праці, складна дія, спосіб (метод) праці; акорд дій, полоса дій, сплетіння дій, складна дія замкнутого циклу, складна дія відкритого циклу.

Питання для самоконтролю та творчого осмислення:

Що таке проста дія?

Кого і за яких обставин слід вважати “винуватцем” (суб'єктом) дії?

Чим матеріал праці відрізняється від речовини?

Яке значення відіграють знаряддя праці і приміщення у процесі діяльності?

Що таке метод дії?

Чим складна дія відрізняється від простої дії?

Розкрийте специфіку складної дії.

Які існують види складних дій? Наведіть приклади до кожного виду складних дій.

Теми доповідей, рефератів, курсових робіт:

1. Праця як система.
2. Детермінізм у процесі праці.
3. Класифікація складних дій.

Література:

Котарбинский Т. Трактат о хорошей работе. – М., 1975. – Розділи II – VI.

Пщоловский Т. Принципы совершенной деятельности: (Введение в праксеологию). – К., 1993. – С. 148-154, 171-177, 180-181.

ТЕМА 4. Підготовка складної дії (4 години)

Мета: проаналізувати основні етапи та критерії підготовки складної дії.

Заняття 1. Етапи підготовки дії (2 години)

План

1. Проблема можливості дії у праксеології. Види можливості дії.
2. Основні етапи підготовки складної дії та їх характеристика.
3. Метод дії.

Ключові терміни і поняття: генеральна репетиція, експеримент, метод, план, планування, препаратія, проби, складна дія, суб'єкт діяльності.

Питання для самоконтролю та творчого осмислення:

У чому суть проблеми можливості дії?

Чим відрізняються конкретна і абстрактна можливості дії? Проілюструйте відмінність на прикладах.

Чим відрізняються внутрішня і зовнішня можливості дії? Проілюструйте відмінність на прикладах.

Які бувають варіанти ситуацій можливості для діючого суб'єкта?

Яким чином проблема можливості дії пов'язана із проблемою свободи людини?

Назвіть основні складові підготовки діяльності.

Яким чином можна забезпечити сприятливі умови реалізації задуманої дії?

З якою метою проводиться попереднє пропрацювання дії?

Які існують види проб, у чому їх специфіка?

Чому, реалізуючи складну дію, доцільно використовувати ефективні методи?

Які праксеологічні методи Вам відомі?

Теми доповідей, рефератів, курсових робіт:

1. Проблема метода у праксеології.
2. Проби як елемент підготовки складної дії.

Література:

Котарбинский Т. Трактат о хорошей работе. – М., 1975. – С. 34-87, 150-163.

Пщоловский Т. Принципы совершенной деятельности: (Введение в праксеологию). – К., 1993. – С. 148-161, 171-177, 180-207.

Заняття 2. Планування діяльності (2 години)

План

1. Планування як підготовчий етап виконання завдань: загальна характеристика.
2. Принципи планування.
3. Організація робочого часу. Планування часу за допомогою “Щоденника”.
4. Практикум: “Планування діяльності” (див. практичні завдання).

Ключові терміни і поняття: планування, тайм-менеджмент, щоденник часу.

Практичні завдання:

За допомогою рекомендацій, які подано у підручнику Р.Кашапова “Курс практической психологии, или как научиться работать и добиваться успеха” (М., 2005. – С. 258-274), підготуйте на окремих аркушах:

- а) Таблицю власних життєвих цілей (див С. 259);
- б) Таблицю життєвого плану (С. 262);
- в) Річне, квартальне і місячне планування цілей на термін, який залишається до завершення Вашого навчання в університеті (С. 267-268)
- г) Плани двох днів (найближчих робочого і вихідного), виставивши метод “Альпи” (С. 269-274).

Питання для самоконтролю та творчого осмислення:

Що таке планування і з якою метою його слід здійснювати?

Яких критеріїв слід дотримуватись, складаючи план?

Які помилки можуть бути допущені під час планування? До яких негативних наслідків це може привести?

Які Ви знаєте правила планування часу?

Навіщо користуватися “Щоденником часу”?

Які складові є невід’ємною частиною “Щоденника часу”?

Теми доповідей, рефератів, курсових робіт:

1. Методики планування успіху.

2. Принципи організації часу.

Література:

Котарбинский Т. Трактат о хорошей работе. – М., 1975. – С. 154-161.

Пцоловский Т. Принципы совершенной деятельности: (Введение в праксеологию). – К., 1993. – С. 182-189.

Кашапов Р. Курс практической психологии, или как научиться работать и добиваться успеха. – М., 2005. – С. 249-292.

Архангельский Г. Организация времени от личной эффективности к развитию фирмы. – СПб, 2008.

Кушнірюк В.М. Організація діяльності державного службовця. – Івано-Франківськ, 2008.

Кушнірюк В.М. Планування роботи та робочого часу державного службовця. – Івано-Франківськ, 2009.

ТЕМА 5. Аксиологія дії (2 години)

Мета: проаналізувати ціннісні аспекти діяльності та її суб’єкта.

План

1. Мета, мотиви та стимули дії.

2. Критерії оцінки діяльності.

3. Аксиологія суб’єкта діяльності.

Ключові терміни і поняття: аксиологія, економічність, ефективність, мета дії, мотиви дії, оцінка дії, рушійні сили, стимули дії, суб’єкт, цінність.

Питання для самоконтролю та творчого осмислення:

Яке значення має постановка цілі, усвідомлення мотивів та стимулів для організації діяльності?

Спробуйте згадати історичні приклади неефективних вчинків чи подій, які стали наслідком прорахунків на етапі формування мети. Подумайте, які наслідки може мати порушення принципів постановки цілей?

На основі яких критеріїв можна оцінити діяльність? Наведіть власні приклади, які б підтверджували значущість кожного із них.

Які ознаки діяльності суб’єкта роблять її значущою?

Чим успішна дія відрізняється від безуспішної?

У чому полягає зміст праксеологічної оцінки з позиції економічності?

Проаналізуйте сутність діяння шаблонного і діяння творчого. У чому відмінність таких діянь? Що їх об’єднує?

Пригадайте, кого ми називаємо агентом дії?

Які праксеологічні властивості суб’єкта підвищують ефективність його діяльності? Які якості відрізняють “цінного” працівника з-поміж інших?

Доведіть залежність ефективності дії суб’єкта від його праксеологічних характеристик.

Яке змістове навантаження носить поняття майстер?

Чи може, на Вашу думку, існувати незамінна людина, незамінний працівник? Відповідь обґрунтуйте.

Які праксеологічні якості як спеціалісту варто було б здобути або розвинути Вам?

Теми доповідей, рефератів, курсових робіт:

1. Філософія мети і мотивації.

2. Ідеальні цілі, мотиви та стимули дії.

3. Матеріальні цілі, мотиви та стимули дії.

4. Критерії оцінки діяльності: життєвий досвід народу.

5. Майстерність як ідеал праксеології.

6. Аксиологія суб’єкта історії.

Література:

Гжегорчик А. Життя як виклик. Вступ до раціоналістичної філософії. – Варшава-Львів, 1997. – С. 112-134.

Зеленевский Я. Организация трудовых коллективов. Введение в теорию организации и управления. – М., 1971.

Котарбинский Т. Трактат о хорошей работе. – М., 1975. – Розділи VIII–XI.

Пщоловский Т. Принципы совершенной деятельности: (Введение в праксеологию). – К., 1993. – Розділи 9, 14.

Андрущенко В., Михальченко М. Сучасна соціальна філософія: Курс лекцій. – К., 1996. – С. 174-178.

Занюк С.С. Психологія мотивації: Навч. посіб. – К., 2002.

Лозниця В.С. Психологія менеджменту: Навч. посіб. – К., 1997. – С. 74-90.

Пятківський Р.О. Українські парадигми суб'єкта історії // Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні наук. – Івано-Франківськ, 2009. – Вип. XII. – С. 3-10.

ТЕМА 6. Праксеологія колективної дії (4 години)

Мета: осмислити специфіку колективної дії та засвоїти принципи її ефективної організації.

Заняття 1. Техніка колективної взаємодії (2 години)

План

1. Колективна дія та її види.
2. Позитивна кооперація та принципи її організації.
3. Негативна взаємодія та принципи боротьби.

Ключові терміни і поняття: боротьба, колективна дія, негативна взаємодія, позитивна кооперація, стратегія, суперечності.

Питання для самоконтролю та творчого осмислення:

Розкрийте специфіку колективної діяльності? У чому її переваги та недоліки?

Які ступені колективності виділяє Я. Зеленевський?

Чим відрізняються позитивна та негативна взаємодії?

Сформулюйте основні праксеологічні принципи функціонування колективів?

Який зв'язок існує між праксеологією та соціотехнікою?

Що таке негативна взаємодія та боротьба?

З яких джерел ми можемо почерпнути ефективні прийоми та методи боротьби?

Наскільки, на Вашу думку, застосування техніки боротьби припустиме задля досягнення мети?

Теми доповідей, рефератів, курсових робіт:

1. Праксеологічні засади функціонування колективів.
2. Соціотехніка як наука.
3. Боротьба як чинник діяльності.
4. Праксеологія і техніка боротьби.
5. Філософія боротьби Сунь-цзи.
6. Теорія боротьби Карла Клаузевица.

Література:

Зеленевский Я. Организация трудовых коллективов. Введение в теорию организации и управления. – М., 1971.

Котарбинский Т. Трактат о хорошей работе. – М., 1975. – Розділи VII, XII, XIII.

Пщоловский Т. Принципы совершенной деятельности: (Введение в праксеологию). – К., 1993. – Розділ 13.

Клаузевиц К. О войне. – М., 2007.

Сунь-цзи. Искусство стратегии. – М., 2007.

Заняття 2. Праксеологія управління (2 години)

План

1. Зміст керівництва та його стилі.
2. Етапи та фази управління.
3. Керівник як організатор колективної дії.
4. Методи та механізми керування.

Ключові терміни і поняття: колективна дія, керівник, стиль управління, управління, метод управління.

Питання для самоконтролю та творчого осмислення:

Чому роль керівника під час колективної дії є принципово важливою?

Чому за результати колективної дії відповідальність лягає в першу чергу на керівництво?

Які основні етапи та фази включає управління колективною діяльністю?

Які Ви знаєте стилі управління? У чому їхні переваги та недоліки?

Які методи управління, на Вашу думку, є найбільш ефективними? Чому?

Теми доповідей, рефератів, курсових робіт:

1. Обов'язки та відповідальність керівника.
2. Праксеологічні методи управління.
3. Філософія управління Конфуція.
4. Теорія управління Н. Макіавеллі.
5. Праксеологія управління С. Оріховського-Роксолана.

Література:

Зеленевский Я. Организация трудовых коллективов. Введение в теорию организации и управления. – М., 1971.

Щоловский Т. Принципы совершенной деятельности: (Введение в праксеологию). – К., 1993.

Лозниця В.С. Психологія менеджменту: Навч. посіб. – К., 1997.

Щекин Г.В. Практическая психология менеджмента. – К., 1994.

Конфуций. Лунь Юй

// www.philosophy.ru/library/asiatica/china/lun_yu/0.html

Мак'явелі Н. Державець. Флорентійські хроніки. – Х, 1997.

Оріховський С. Напучення польському королю Сигізмунду II Августу; Промова на похороні польського короля Сигізмунда Ягелона // Оріховський С. Твори. – К., 2004.

ТЕМА 7. Праксеологія розумової праці (2 години)

Мета: проаналізувати структуру розумової діяльності та засвоїти принципи її ефективної організації.

План

1. Загальна характеристика розумової праці.
2. Етапи розумової праці та їх специфіка.
3. Техніка розумової праці.
4. Стилi мислення.
5. Практикум: “Ваш стиль мислення” (див. практичні завдання).

Ключові терміни і поняття: інтуїція, метод, натхнення, розумова праця, твір.

Практичні завдання:

Визначте власний стиль мислення за методикою, яку пропонують Г.Драйден і Дж.Вос у книзі “Революція в навчанні” (Львів, 2005. – С.357-363).

Питання для самоконтролю та творчого осмислення:

Що спільного і відмінного між фізичною та розумовою працями?

Що виступає продуктом розумової праці?

Яка роль натхнення у процесі розумової праці?

Які методи розумової праці Вам відомі? Які із них Ви вважаєте найбільш ефективними?

Якої програми Ви зазвичай дотримуєтесь, виконуючи творчі завдання?

Охарактеризуйте власний стиль навчання.

У чому полягає сучасна криза традиційних підходів до пошуку рішень? Який вихід могли б запропонувати Ви?

Теми доповідей, рефератів, курсових робіт:

1. Твір як продукт розумової праці.
2. Стилi мислення.
3. Шляхи вдосконалення техніки міркування.
4. Творення нової парадигми мислення.

Література:

Котарбинский Т. Трактат о хорошей работе. – М., 1975. – Розділ XIV.

Драйден Г., Вос Дж. Революція в навчанні. – Львів, 2005.

Бескова И.А. Как возможно творческое мышление. – М., 1993.

Вертгеймер М. Продуктивное мышление. – М., 1987.

Надлер Дж., Хибино Ш., Фарелл Дж. Мышление полного спектра. – Мн., 2001.

ТЕМА 8. Праксеологічний аспект організації відпочинку (самостійне опрацювання).

Мета: визначити місце відпочинку у системі організації ефективної діяльності.

План

1. Союз праці та відпочинку з позиції праксеології.
2. Види відпочинку та їх вплив на працездатність людини.
3. Профілактика втоми під час розумової і фізичної праці.
4. Принципи організації дня.

Ключові терміни і поняття: біоритми, відпочинок, втома, ергономіка, перевтома, працездатність, профілактика втоми, самоконтроль, режим дня.

Питання для самоконтролю та творчого осмислення:

Яке місце займає відпочинок у процесі організації праці?

Як пов'язані працездатність і втома?

Які Ви знаєте принципи і способи запобігання перевтоми під час праці?

Чому важливо дотримуватись режиму дня?

Які Ви знаєте “стимулятори” ефективної діяльності?

Теми доповідей, рефератів, курсових робіт:

1. Відпочинок як підготовка до дії.
2. Відпочинок і рух.
3. Ефективні методи профілактики втоми.
4. Праксеологічні принципи самоконтролю та організації дня.

Література:

Хайрова Ю.А. Умеете ли Вы отдыхать? – М., 1988.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ

Впродовж вивчення курсу “Праксеологія” студент повинен підготувати не менше одного реферату.

Реферат повинен продемонструвати наявність у його виконавця навичок самостійного аналізу певної теми, вміння розглядати її на основі філософсько-методологічного підходу, формулювати власний погляд з приводу актуальних філософських проблем. Необхідною умовою реферату є логічність, послідовність та аргументованість викладення матеріалу.

Тему реферату студент може вибрати із числа запропонованих у спеціальному списку до семінарських занять або ж запропонувати власну з теорії діяльності, попередньо узгодивши її з викладачем.

План реферату повинен включати вступ, висновки і 2-3 пункти. Жоден із пунктів не повинен дублювати назву теми, він має відповідати змісту обраної проблеми і логіці її викладу.

За змістом реферат – це перегляд певного кола літературних джерел (не менше 5 назв) з метою виділити основні ідеї та підходи до теми, проаналізувати їх та сформулювати власну позицію.

Реферат передбачає цитування літератури, переказ її основних ідей та положень. В усіх випадках у тексті повинні бути посилання на використані джерела. Відповідно, обов'язковою є наявність в кінці реферату списку використаної та цитованої літератури.

Реферат може бути написаний від руки або надрукованим. Обсяг реферату без плану та списку літератури – 10 сторінок. Іноді зазначені рамки можуть бути змінені, якщо це виправдано змістом реферату. При рукописному виконанні почерк повинен бути чітким та зрозумілим. Реферати, які не прочитуються, повертаються виконавцю.

Реферати повинні носити самостійний характер. Роботи, що дублюють вже наявні реферати або реферати, розміщені на сторінках інтернет-видань, не зараховуються.

Захист реферату здійснюється студентом у формі публічної доповіді на відповідному семінарському занятті (тривалістю до 10 хвилин) або ж, як виняток, оцінюється викладачем після ознайомлення із його змістом заочно.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

1. Поняття та предмет праксеології.
2. Завдання праксеології.
3. Місце праксеології у системі філософських дисциплін, науці та повсякденному житті сучасної людини.
4. Джерела праксеології.
5. Прислів'я та приказки як джерело праксеології.
6. Діяльність людини в історико-філософському аспекті.
7. Історія розвитку праксеологічної думки: основні етапи.
8. Становлення праксеології як науки у ХХ столітті.
9. Тодеуш Котарбінський як фундатор праксеології.
10. Діяльність як спосіб буття людини. Структура та функції діяльності.
11. Види діяльності та їх особливості.
12. Проблема трансформації людської діяльності: філософський, релігійний та науковий підходи.
13. Загальне та індивідуальне в діяльності. Діяльність і свобода.
14. Праця і проста дія.
15. Праця як система. Загальна характеристика складових праці.
16. Складна дія та її види.
17. Проблема можливості дії суб'єкта та її види.
18. Основні етапи підготовки складної дії.
19. Планування як етап складної дії.
20. Критерії "хорошого плану"
21. Проблема методу діяльності у праксеології.
22. Проби як елемент підготовки дії. Види проб.
23. Безпосередні підготовчі дії.
24. Проблема організації робочого часу.
25. Мотиви та стимули дії.
26. Мета діяльності та основні вимоги до її формулювання.
27. Критерії оцінки діяльності.
28. Аксиологія суб'єкта діяльності.
29. Майстерність як ідеал праксеології.
30. Колективна дія та її види.
31. Позитивна кооперація та принципи організації взаємодії.
32. Негативна кооперація та основні принципи боротьби.
33. Джерела праксеології боротьби.

34. Керівництво, його функції та види.
35. Етапи та фази управління.
36. Керівник як організатор колективної дії.
37. Способи керівництва та методи управління.
38. Принципи та методи "хорошого" керівництва.
39. Специфіка розумової праці.
40. Етапи розумової праці та їх особливості.
41. Стиль мислення і стиль роботи.
42. Основні принципи техніки розумової праці
43. Криза традиційного підходу до пошуку рішень. Принципи "мислення повного спектру".
44. Союз праці та відпочинку з позиції праксеології.
45. Види відпочинку та їх вплив на працездатність людини.
46. Працездатність та її етапи.
47. Профілактика втоми під час розумової та фізичної праці.
48. Принципи організації дня.
49. Зв'язок праксеології та ергономіки. Праця і біоритми.
50. Раціональні межі і перспективи людської діяльності. Перспективи праксеології.

КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

У процесі засвоєння курсу студентами викладач здійснює **поточний і підсумковий контроль** їхньої діяльності.

Завдання поточного контролю рівня знань студентів – перевірити рівень засвоєння матеріалу окремих тем навчальної дисципліни та вміння застосувати навчальні та дослідницькі навички у процесі навчання.

Поточний контроль здійснюється за трьома напрямки:

1) контроль за системністю роботи студентів та їх активністю на лекційних та практичних заняттях (наявність конспектів всіх лекцій та підготовлених матеріалів);

2) контроль виконання студентами самостійних (позааудиторних) завдань, в тому числі підготовка реферату на обрану тему;

3) контроль рівня засвоєння та творчого застосування знань під час написання контрольних тематичних робіт і розв'язання практичних завдань по завершенні змістових модулів.

Підсумковий контроль знань студентів проводиться у формі іспиту наприкінці другої частини семестру, покриваючи навчальний матеріал усіх змістових модулів.

Форми поточного та підсумкового контролю знань органічно включені в навчальний процес. При виведенні загальної оцінки студента викладач бере до уваги результати всіх видів поточного контролю знань (разом 50 балів) і результат підсумкового контролю знань (50 балів).

Оцінювання всіх видів поточного і підсумкового контролю диференційоване і проводиться за 100-бальною шкалою ECTS.

Оцінка ECTS	Визначення	Університетська шкала	Національна шкала
A	ВІДМІННО	90-100 відмінно	5 відмінно
B	ДУЖЕ ДОБРЕ	80-89 добре	4 добре
C	ДОБРЕ	70-79 добре	
D	ЗАДОВІЛЬНО	60-69 задовільно	3 задовільно
E	ДОСТАТНЬО	50-59 задовільно	
FX	УМОВНО НЕЗАДОВІЛЬНО	26-49 незадовільно з можливістю повторного складання	2 незадовільно
F	БЕЗУМОВНО НЕЗАДОВІЛЬНО	1-25 незадовільно	

Пояснення оцінок ECTS:

Оцінка А "Відмінно" виставляється студенту тоді, коли дані повні відповіді на поставлені питання, коли відчувається глибоке знання теоретичного матеріалу, в повному обсязі викладені головні та допоміжні ідеї та думки, які були закладені в у питаннях, тобто теоретичний курс засвоєний повністю; всі передбачені програмою навчання завдання виконані, якість їх виконання оцінена кількістю балів, близькою до максимального. Суттєвим моментом у відповідях студента повинні бути зв'язок теорії з практикою, вміння застосувати теоретичні знання при розв'язанні практичних завдань.

Оцінка В "Дуже добре" – теоретичний курс студентом засвоєний в значній мірі, проте допущені незначні неточності та пропущені окремі пояснення, в основному сформовані необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом; всі передбачені програмою навчання завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінена кількістю балів, наближеною до максимального.

Оцінка С "Добре" – теоретичний курс студентом засвоєний по суті, але допускаються незначні неточності, неповне викладення матеріалу, деякі практичні навички роботи з засвоєним матеріалом сформовані недостатньо, всі передбачені програмою навчання завдання виконані, якість виконання більшості з них не оцінена максимальною кількістю балів, деякі види завдань виконані з помилками.

Оцінка D "Задовільно" – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, дані відповіді на частину питань, але не менше 75% від повної відповіді, причому у відповідях не було принципових помилок, наявні прогалини не мають суттєвого характеру, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання завдань виконані, але наявні певні неточності та недоречності, деякі з виконаних завдань, містять помилки.

Е "Достатньо" – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, дана відповідь на частину питань, але не менше 60% від повної відповіді, є суттєві неточності та недоречності, порушена послідовність у викладенні програмного матеріалу, є помилки в формулюванні основних теоретичних положень, відчуваються складнощі у вирішенні практичних питань, практичні навички роботи не сформовані, багато з передбачених програмою навчання завдань не виконано, або якість виконання деяких з них оцінені кількістю балів, близькою до мінімального.

FX “Умовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, дано правильну відповідь тільки на частину питань (в обсязі менше, ніж 60%), необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програмою навчання завдань не виконані, або їх якість виконання оцінені кількістю балів, близькою до мінімального. При додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань.

F “Безумовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу не засвоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, усі виконані завдання містять грубі принципові помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до будь-якого значимого підвищення якості виконання навчальних завдань.

ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

- Богданов А.А. Тектология: (Всеобщая организационная наука). В 2-х кн. – М., 1989.
- Гастев А.К. Как надо работать. – М., 1972.
- Гвишиани Д.М. Организация и управление. – М., 1972.
- Деятельность: теории, методология, проблемы. – М., 1990.
- Зеленевский Я. Организация трудовых коллективов. Введение в теорию организации и управления. – М., 1971.
- Каган М.С. Человеческая деятельность: (Опыт системного анализа). – М., 1974.
- Котарбинский Т. Трактат о хорошей работе. – М., 1975.
- Пщоловский Т. Принципы совершенной деятельности: (Введение в праксеологию). – К., 1993.

Додаткова

- Арефьева Г.С. Общество, познание, практика. – М., 1988.
- Архангельский Г. Организация времени от личной эффективности к развитию фирмы. – СПб, 2008.
- Бескова И.А. Как возможно творческое мышление. – М., 1993.
- Білодід Ю. Філософія: Навч. посіб. – К., 2006.
- Бойченко І.В. Філософія історії: Підручник. – К., 2000.
- Вернадский В.И. Философские мысли натуралиста. – М., 1988.
- Вертгеймер М. Продуктивное мышление. – М., 1987.
- Ґжегорчик А. Життя як виклик. Вступ до раціоналістичної філософії. – Варшава-Львів, 1997.
- Драйден Г., Вос Дж. Революція в навчанні. – Львів, 2005.
- Жеманов О.И. Буржуазная социология труда. – М., 1983.
- Кашапов Р. Курс практической психологии, или как научиться работать и добиваться успеха. – М., 2005.
- Керженцев П.М. Борьба за время. – М., 1965.
- Керженцев П.М. Принципы организации // Керженцев П.М. Избранные произведения. – М., 1968.
- Клаузевиц К. О войне. – М., 2007.
- Кови С.Р. Семь навыков высокоэффективных людей. – Л., 2001.
- Кравченко А.И. История зарубежной социологии труда. Общие принципы. – М., 1991.
- Кушнірюк В.М. Організація діяльності державного службовця. – Івано-Франківськ, 2008.

Навчальне видання

Пятківський Р.О.

Методичні рекомендації до курсу

“ПРАКСЕОЛОГІЯ”

Підп. до друку 02.12.2010. Формат 60x84/16.

Папір офс. Друк різнографічний. Гарн. Times New Roman.

Умовн. др. арк. 2,09. Наклад 100.

Видавець та виготівник «Симфонія форте»

76019, м. Івано-Франківськ, вул. Крайківського, 2,

тел. (0342) 77-98-92